

Vlaams
Parlement

ingediend op **701** (2020-2021) – Nr. 1
22 maart 2021 (2020-2021)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Paul Van Miert en Tom Ongena

over de stand van zaken van de regiovorming

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maaïke De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

An Moerenhout, Jeremie Vaneeckhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Jo Brouns, Koen Van den Heuvel;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Meyrem Almaci, Celia Groothedde;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

Documenten in het dossier:

627 (2020-2021) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

I.	Toelichting door minister Bart Somers	4
II.	Toelichting door Jeremie Vaneekhout namens de indieners van het voorstel van resolutie	5
III.	Bespreking.....	8
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	8
1.1.	Tussenkoms van Paul Van Miert.....	8
1.2.	Tussenkoms van Koen Van den Heuvel.....	8
1.3.	Tussenkoms van Tom Ongena.....	10
1.4.	Tussenkoms van Kurt De Loor.....	11
1.5.	Tussenkoms van Yves Buysse	12
1.6.	Tussenkoms van Bart Tommelein	13
1.7.	Tussenkoms van Brecht Warnez	14
1.8.	Tussenkoms van Kris Van Dijck	14
2.	Repliek van minister Bart Somers	16
2.1.	Repliek op de bemerkingen aangaande de regiovorming	16
2.2.	Repliek op de elementen vervat in het voorstel van resolutie	17
3.	Repliek van Jeremie Vaneekhout	20
4.	Slotreplieken	21
4.1.	Repliek van Kurt De Loor	21
4.2.	Repliek van Kris Van Dijck	22
IV.	Stemming over het voorstel van resolutie	22
	Gebruikte afkortingen.....	23

In de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering werd op dinsdag 9 maart 2021 een bespreking gewijd aan de stand van zaken met betrekking tot de plannen van de Vlaamse Regering voor regiovorming, en aan een voorstel van resolutie van Groen over diezelfde regiovorming (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 627/1). Aangezien het hierbij over hetzelfde onderwerp ging, werd de bespreking op een geïntegreerde manier gevoerd, wat er ook toe leidde dat minister Bart Somers uitzonderlijk deelnam aan de bespreking van het voorstel van resolutie in kwestie. De minister gaf eerst een toelichting over de stand van zaken, waarna de eerste indiener van het voorstel van resolutie zijn initiatief inleidde. Ook voor wat de verslaggeving betreft, werd geopteerd voor een geïntegreerde aanpak.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Toelichting door minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* wil de stand van zaken met betrekking tot de plannen van de Vlaamse Regering voor regiovorming toelichten. In dat verband vindt hij het eveneens voorliggende voorstel van resolutie van Groen over regiovorming een waardevolle, correcte en constructieve bijdrage aan het debat. Wat overigens niet betekent dat hij het met alles wat daarin staat eens is. Hij citeert in dat verband de – belangrijke – laatste zin van de toelichting: “Als de Vlaamse Regering daadwerkelijk de bedoeling heeft om de regiovorming te laten slagen en er een draagvlak voor te creëren, dan zal dat nog de nodige betrokkenheid, een planmatige aanpak, tijd en diplomatie vergen.” In die geest heeft de Vlaamse Regering, in samenspraak met heel wat actoren, de voorbije periode gewerkt aan de ingrijpende hervorming van de bovenlokale structuren en regelgeving. Dat werk evolueert in gunstige zin en de minister had gehoopt dit plan vandaag al te kunnen presenteren, maar door de kortstondige ziekte van een collega-minister is dat niet gelukt. Er wordt echter gestaag aan voortgewerkt. Hij wil de hele operatie om te komen tot een evenwichtig geheel niet hypothekeren door op dit moment al te veel in detail te treden. Zodra de Vlaamse Regering het eens is over het volledige plan, kan de minister ermee naar de commissie komen.

Er is een groot draagvlak bij alle partijen om de verrommeling aan te pakken en daartoe is een heroriëntering van de bestaande structuren nodig. Daar ligt ook een belangrijke taak voor de Vlaamse Regering, want ze heeft zelf deel aan die veelheid van structuren en heeft daar dus ook een opdracht in. Ook de lokale besturen moeten zich daarin inschakelen, maar met respect voor hun autonomie. De minister wil echter zeker geen keizer-koster zijn. Er moet een evenwicht worden gezocht tussen enerzijds de autonomie van gemeenten om zinvolle samenwerkingsverbanden aan te gaan en zelf keuzes te kunnen maken en anderzijds het inbrengen van meer structuur en het beter op elkaar afstemmen van zaken. Afbakening, met diverse vrijheidsgraden, is daar een van de onderdelen van. Het is een delicate evenwichtsoefening: als het te veel door helt naar de ene kant blijft bestuurlijke wanorde bestaan en verandert er weinig, en als het te veel door helt naar de andere kant dan wordt het jakobijns, dwingend en centralistisch, wat de draagkracht en bereidheid om eraan mee te werken ondergraaft. De Vlaamse Regering probeert de volgende dagen te landen met deze oefening.

Momenteel bestaan er drie bestuursniveaus: het gemeentelijke, het provinciale en het Vlaamse. Het Vlaamse regeerakkoord stelt duidelijk dat die drie bestuursniveaus gerespecteerd blijven tijdens deze bestuursperiode. Sommige partijen denken daar natuurlijk anders over. De huidige oefening is er niet op gericht om een van die structuren te ontmantelen want ze heeft een waarde op zich en is losgekoppeld van een ander belangrijk debat dat ongetwijfeld nog in de toekomst zal worden gevoerd, namelijk het debat over de toekomst van het provinciale niveau.

De bedoeling is om de bovenlokale verrommeling aan te pakken, want die zorgt voor inefficiëntie en gemiste samenwerkingskansen. Dat werk is bezig binnen de Vlaamse Regering en zorgt soms voor moeilijke discussies omdat het over grondige, niet-vrijblijvende hervormingen gaat. Er worden inspanningen gevraagd om mee te gaan in een redenering waarbij structuren in elkaar worden geschoven, afgeschaft, hervormd, samengevoegd of geherpositioneerd worden. De minister streeft dan ook naar een voldoende groot draagvlak.

De minister is blij dat Groen in haar voorstel van resolutie dezelfde voorzichtigheid predikt en diplomatie vraagt. Hij gaat er dan ook vanuit dat Groen er begrip voor heeft dat hij nu nog niet het achterste van zijn tong laat zien. Deze oefening zou de partijpolitiek en de grenzen van meerderheid en oppositie moeten overstijgen omdat het om een structurele hervorming gaat, waarvoor zo veel mogelijk draagvlak nodig is. De minister zal op basis van de elf opgenomen punten al wat duiding geven bij hoe de Vlaamse Regering ertegenover staat, zodat de commissie al een beter inzicht krijgt in de richting waar de regering naartoe werkt, zonder in te gaan op de details. Binnen de regering bestaat er over heel wat zaken consensus, maar de puzzel moet eerst volledig gelegd worden vooraleer die getoond wordt.

II. Toelichting door Jeremie Vaneeckhout namens de indieners van het voorstel van resolutie

Hoewel een en ander leidt tot een wat hybride vorm van werken vindt *Jeremie Vaneeckhout* het vanuit het oogpunt van efficiëntie toch een goede zaak dat het voorstel van resolutie gekoppeld wordt aan de gedachtewisseling.

Hij heeft er ook niet echt een probleem mee dat de minister komt zeggen dat de Vlaamse Regering er nog niet uit is. Hij kan zelf de politieke inschatting maken van hoe het komt dat er na weken bespreking nog geen akkoord is. Het komt trouwens ook niet op enkele weken aan, want dit dossier ligt al ongeveer tien jaar op tafel. De spreker verwijst in dat verband naar de ook in het voorstel van resolutie vermelde regioscreening die plaatsvond onder toenmalig minister van Binnenlands Bestuur Geert Bourgeois. Die screening heeft toenmaals het probleem al blootgelegd. Er waren destijds meer dan 2200 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en per Vlaamse gemeente gemiddeld 68 samenwerkingsvormen, wat in de voorbije jaren allicht alleen maar zal zijn toegenomen. Dat probleem wordt niet in twee of drie weken opgelost of zelfs niet in enkele maanden, en ook om die reden legt Groen haar voorstel van resolutie neer waarin de moeilijkheid van het proces ten volle wordt erkend.

Hij is er wel bezorgd over dat het uitstellen van de beslissing niet alleen te maken heeft met de complexiteit van de uitdaging, maar met een onderliggend probleem. Aan het begin van de legislatuur, bij de bespreking van het regeerakkoord en de beleidsnota, heeft Groen gezegd de regiovorming te willen steunen, maar dat daarbij bepaalde principes moeten worden gehanteerd. Zo moet het gaan over effectiviteit, efficiëntie, transparantie en democratie. Toen al had de spreker het gevoel dat er binnen de Vlaamse Regering weinig consensus of politieke gedragenheid was met betrekking tot dit plan.

Deze belangrijke oefening zal het Vlaamse bestuurslandschap voor de komende dertig of veertig jaar tekenen en moet dus op een grondige manier gebeuren. Het is niet alleen belangrijk dat dit gedragen wordt binnen de Vlaamse Regering, maar ook dat er grote betrokkenheid is van de lokale besturen. In het najaar 2020 stelde Groen al dat de betrokkenheid van alleen maar burgemeesters, via de gouverneurs, problematisch zou kunnen zijn, en dat is helaas bewaarheid geworden. De burgemeesters hebben via de gouverneurs erg kritische adviezen uitgebracht en pijnpunten blootgelegd, die ook in het voorstel van resolutie aan bod komen. Zo is

er geen duidelijkheid over de finaliteit van de regiovorming, de verhouding tot de provincies en het bewaken van democratische rechten van lokale raadsleden. Lokale besturen weten ook niet wat dit zal betekenen voor de intercommunale structuren waarin ze samenwerken. De minister zal antwoorden dat dit nog uitgewerkt moet worden, maar het is te gek om van bovenaf een plan aan lokale besturen op te leggen dat niet ten gronde ingevuld kan worden. Het is voor hen dan ook onmogelijk om ten gronde een onderbouwd advies te geven. Mochten die zaken op voorhand duidelijk zijn geweest, dan zou dit tot betere debatten hebben geleid binnen provincies en lokale besturen en zou het mogelijk zijn om een aantal gecrispeerde reacties bij te sturen.

De spreker hoort signalen over een strijd over West-Vlaanderen die op de Vlaamse regeringstafel uitgevochten moet worden. Dit gaat niet over het vinden van een politiek strategisch akkoord of over goed bestuur. Het idee van de regiovorming en van goed bestuur kan de steun van Groen wegdragen en daarom draagt de partij er met dit voorstel van resolutie constructief aan bij, zich ervan bewust zijnde dat dit een complexe oefening is die diplomatisch moet worden aangepakt, via overleg en betrokkenheid. Het is belangrijk om het over de verschillende fracties heen eens te zijn over de richting die dit moet uitgaan.

In de pers is te lezen dat Open Vld en de N-VA recht tegenover CD&V staan. Jeremie Vaneekhout hoopt dat er een gedragen standpunt komt binnen de meerderheidspartijen dat meer uitgediept is dan het zinnetje in het regeerakkoord. Als er geen eensgezindheid is over hoe dit zich verhoudt tot de provincies, dan wordt het zeer moeilijk om dit ten gronde in te vullen. Groen blijft sceptisch en is er niet van overtuigd dat er rijpheid is om dit debat grondig te voeren. Er zijn immers moeilijke verklaringen in allerlei richtingen in de pers. Via dit voorstel van resolutie wil Groen het opnieuw over de kern van de zaak hebben.

Het voorstel van resolutie kaart een aantal pijnpunten en onduidelijkheden aan waar het Vlaams Parlement richting aan moet geven. Hij kijkt uit naar wat de minister zal zeggen over de elf punten in het voorstel. Uit eerdere besprekingen heeft hij geleerd dat ze voor een stuk dezelfde bezorgdheden delen. Hij wil vermijden dat de knoop misschien binnenkort wordt doorgehakt, maar dat binnen een aantal jaar blijkt dat wat een van de belangrijkste bestuurlijke operaties moest worden, niet genoeg gefundeerd is en dat er niet genoeg consensus over is. Misschien is het een zegen dat deze bespreking kan gebeuren vooraleer er een definitieve beslissing wordt genomen door de Vlaamse Regering. De spreker hoopt dat de minister rekening zal houden met de opmerkingen van de commissieleden. Groen wil vermijden dat later de analyse wordt gemaakt dat er een niveau bij is gecreëerd door een liberale minister, maar dat er geen eenvoudiger, effectiever, efficiënter en democratischer bestuur in de plaats is gekomen.

Het voorstel van resolutie vraagt aan de Vlaamse Regering om zich te baseren op de ambitie om een langetermijnvisie te hebben op de interne staatshervorming in Vlaanderen. En daarbij zijn er vier richtinggevende principes die bij elke stap goed voor ogen moeten worden gehouden. Er moet niet gekeken worden naar wie waar burgemeester is en naar de politieke dynamiek in een regio, maar wel naar welk bestuur op de meest effectieve, efficiënte, transparante en democratische manier vorm kan krijgen. De regiovorming – met veel liefde voor de provincies die hun rol ten volle moeten spelen tot de dag dat ze verdwijnen – is een zeer waardevolle denkpiste met een tussenniveau tussen de lokale besturen en de Vlaamse Regering. De discussie ontstaat dan hoe die democratisch aangeduid moeten worden en of dit kan via delegatie naar de regio's of via rechtstreekse verkiezingen. Ook Groen denkt daarover na, maar in het voorstel van resolutie wordt de ambitie voor democratie breder geschetst, al is het maar omdat de finaliteit van de regio's en welke bevoegdheden ze zullen hebben, nog niet duidelijk is.

Jeremie Vaneeckhout gaat in op de elf punten van het voorstel van resolutie. Het voorstel van resolutie vraagt vooreerst aan de Vlaamse Regering om in het verdere traject werk te maken van de volle inbreng van expertise en inzichten van alle partners, met hulde aan de burgemeesters die hierin hun plaats hebben gekregen. Veel gemeenteraden hebben hierover echter niet of nauwelijks gedebatteerd. Er zit nochtans echt wel expertise bij gemeenteraden, schepencolleges en provincieraden. Het bestaan van deze laatste ligt soms gevoelig binnen de Vlaamse Regering, maar provincieraden en -besturen doen op dit moment waardevol werk en hun expertise over gebiedsgebonden, regionale en subregionale werking moet in het debat worden ingebracht.

Groen vindt dat de regiovorming niet vrijblijvend kan zijn. Als de Vlaamse Regering het meent dat dit een ernstig niveau moet zijn, dan is er een decretaal kader nodig om de doelstelling van de regiovorming helder te schetsen en ervoor te zorgen dat het niet op de ene plaats in Vlaanderen een lege doos is en op de andere plaats de meest uitgewerkte vorm.

Groen vindt dat flexibiliteit ingebouwd moet zijn om ad-hocsamenwerking tussen lokale besturen op kleinschalig niveau mogelijk te maken. Er bestaan te veel dergelijke waardevolle samenwerkingsverbanden en het zou jammer zijn dat goede ideeën afgeremd worden.

Het is duidelijk dat grensgemeenten het erg moeilijk hebben in deze oefening, maar tegelijk zal kiezen soms ook verliezen zijn. Misschien moet er toch een apart traject gemaakt worden om de overgang voor de grensgemeenten op een gestructureerde en betere manier uit te werken.

Groen vraagt om tegen 1 januari 2024 de afbakening van structurele regionale samenwerking in andere Vlaamse beleidsdomeinen, zoals Mobiliteit, Zorg en Welzijn te enten op de Vlaamse regiovorming. Het lid dacht dat daarover een consensus was binnen de Vlaamse Regering en dat dit de ambitie moest zijn, maar tegelijkertijd hoort hij ministers in commissies verklaren dat ze die samenhang niet zien. De spreker is daarover bezorgd: als Vlaanderen zijn eigen oefening al niet respecteert, wie zal het dan wel doen?

In het voorstel van resolutie wordt verder ook gevraagd om niet langer regionale samenwerkingsverbanden die buiten de regionale afbakening vallen op te zetten, omdat het te gek voor woorden is om nu nog nieuwe dingen op te starten die niet matchen met de indeling.

Er wordt voorts gevraagd om werk te maken van de inkanteling van de regionale intercommunales tegen 1 december 2024 – niet toevallig de datum waarop de nieuwe beleidsperiode ingaat –, en dit volgens het matroesjkapincipe. De spreker heeft vernomen dat dit onderzocht wordt en zou daar graag wat duiding bij krijgen.

Groen denkt dat specifieke grootschalige intercommunales, zoals die voor nutsvoorzieningen, beter op Vlaams niveau ingekanteld kunnen worden.

Het voorstel van resolutie vraagt ook om het overleg op te starten met de Federale Regering in verband met de samenhang van de Vlaamse regiovorming met verschillende federale intergemeentelijke structuren, zoals de politie- en hulpverleningszones.

Het voorstel vraagt voorts om decretale garanties in te bouwen voor een afdoende democratische controle op de regiovorming voor lokale mandatarissen en de gemeenteraad. Dat vereist minimaal transparante publieke verslaggeving van de vergadering op regioniveau, ook over standpuntinnames van de betrokken lokale

vertegenwoordigers, alsook een uitgewerkt controlerecht door lokale mandatarissen op het regiobestuur.

Tot slot vraagt het voorstel van resolutie werk te maken van de voorbereiding van de afschaffing van de provincies tegen 1 december 2030. Het is niet de bedoeling om een extra niveau te creëren, maar om de bestuurlijke chaos in Vlaanderen aan te pakken. De afschaffing van de provincies is een complexe oefening en betekent dat er een aantal bevoegdheden specifiek naar dat regioniveau zouden moeten gaan. De oefening om tegen 2030 een veel ordentelijker bestuursniveau in Vlaanderen te krijgen, moet worden opgestart.

Met dit voorstel van resolutie wil Groen het debat losmaken. Jeremie Vaneekhout hoopt dat het parlement mee richting kan geven aan het werk van de Vlaamse Regering, dat historisch kan zijn.

III. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkost van Paul Van Miert

Paul Van Miert stelt dat zijn fractie ervan uitgaat dat de Vlaamse Regering wel tot een akkoord zal komen. Bij onderhandelingen komt het erop aan elkaar te vinden in een project en elkaar te vertrouwen, en dat vergt soms enige tijd. De N-VA zal dus wachten op het kader betreffende de regiovorming dat de regering aan het parlement zal voorleggen vooraleer grote uitspraken te doen of initiatieven te nemen. Zolang dat kader niet duidelijk is, is een verregaande discussie moeilijk.

Het gaat hier uiteraard wel over een belangrijke oefening, die op lokaal niveau heel wat teweegbrengt. De vooropgestelde datum is niet gehaald, maar gelet op de belangrijkheid van het dossier kan er – zoals de minister heeft aangegeven – nog wel enkele dagen worden gewacht. Mits het maar niet over maanden gaat.

De spreker komt dan tot het voorstel van resolutie van Groen waarin er goede en minder goede zaken terug te vinden zijn. Paul Van Miert merkt ook een spanningsveld op: enerzijds wil Groen bepaalde zaken heel strikt vastleggen via een decretaal kader en de verrommeling tegengaan, maar anderzijds wil de partij nog enkele uitzonderingen maken, zoals voor grensgemeenten – waar overigens wel iets voor te zeggen is. Jeremie Vaneekhout ziet ook de finaliteit niet, maar de spreker ziet die wel en ziet ook kansen binnen zijn regio.

Het lid kan zich niet van de indruk ontdoen dat Jeremie Vaneekhout wat getriggerd is door de strijd in zijn eigen regio, waar de situatie iets minder evident is, om in de commissie de discussie los te laten barsten, veeleer dan een inhoudelijk voorstel van resolutie te maken. Jeremie Vaneekhout zegt dat er tweespalt zou zijn binnen de meerderheid, maar Paul Van Miert ziet niet in waar die zou zitten. De Vlaamse Regering is met de oefening bezig en zal allicht wel tot een akkoord komen.

De N-VA zal dan ook tegen het voorstel van resolutie stemmen en wacht in vertrouwen en met geduld het voorstel van de Vlaamse Regering af.

1.2. Tussenkost van Koen Van den Heuvel

Koen Van den Heuvel beaamt dat dit een heel belangrijke oefening is. De voorbije weken en maanden is erover ook al verschillende keren van gedachten gewisseld.

Hij is er dan ook van overtuigd dat de Vlaamse Regering rekening zal houden met de bezorgdheden die reeds zijn geuit.

Hij meent ook dat er niet te veel belang gehecht moet worden aan wat er in de pers verschijnt. Dit is opgenomen in het regeerakkoord, dat door een overgrote meerderheid van het partijcongres van CD&V is goedgekeurd. CD&V ziet geen enkel element om fundamenteel te twijfelen aan het nut van de oefening rond regiovorming. De partij levert het grootste aantal burgemeesters in Vlaanderen en gelooft zeer sterk in de slagkracht van lokale besturen. Ze ziet ook de uitdagingen die zich aandienen in de 21e eeuw, waarbij mensen nood hebben aan een nabij bestuur en zich erkend en herkend voelen. Daartoe zijn slagkrachtige gemeenten nodig.

Op dat vlak is er in Vlaanderen nog ruimte. Zo'n 7 procent van het bbp betreft uitgaven door gemeentebesturen. In Nederland is dat met 17 procent meer dan dubbel zoveel en in Denemarken is dat vijf keer zoveel. Er is dus nog heel wat ruimte en het zou goed zijn om niet alleen met woorden maar ook met daden het geloof in de lokale besturen tot uiting te brengen. Dan zullen er slagkrachtige besturen zijn die wellicht meer daadkracht kunnen tonen.

Voor Koen Van den Heuvel vormt de regiovorming dan ook een oefening om de slagkracht van lokale besturen te ondersteunen. Het is niet voor niets dat er heel wat intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zijn die de verschillende maatschappelijke uitdagingen aangaan. Als die tussenstructuren er zijn, moet er een lijn in komen, niet alleen voor de efficiëntie maar ook om de democratisch controle te vergemakkelijken. Als de tientallen samenwerkingsverbanden worden afgeslankt, dan is het voor gemeenteraadsleden veel eenvoudiger om hun weg te vinden.

CD&V ziet de noodzaak in van regiovorming, mits ze de slagkracht van de lokale besturen ondersteunt en verhoogt. Daarom moet met heel wat zaken rekening worden gehouden, en een aantal daarvan zijn ook terug te vinden in het voorstel van resolutie dat voorligt. De spreker is het echter niet met alles eens, en zeker op het einde gebeurt er een misstap die voor CD&V onvergeeflijk is. Zijn fractie zal het voorstel van resolutie dan ook niet goedkeuren.

Vanzelfsprekend moet er een voldoende grote gedragenheid zijn. Maar als bij zo'n grote oefening alle lokale besturen en andere actoren geraadpleegd moeten worden en als 80 of 90 procent akkoord moet gaan, komt er natuurlijk niets van. Dat is onmogelijk. Er moet vanuit de Vlaamse Regering dus enig leiderschap getoond worden om knopen door te hakken, rekening houdend met zo veel mogelijk bekommernissen en argumenten.

Er is verder ook nood aan enige flexibiliteit en tijd. In het voorstel van resolutie staat enerzijds dat het tegen 2024 allemaal opgelost moet zijn, maar anderzijds pleit men er ook voor dat er voldoende doorwaadbaarheid moet zijn aan de grenzen van de nieuwe regio's. Dat is een tegenstrijdigheid. Voor CD&V vragen zulke grondige hervormingen voldoende tijd zodat lokale besturen zich kunnen aanpassen. Koen Van den Heuvel roept de minister op om voldoende tijdsperspectief te geven want het moet niet allemaal tegen het einde van deze legislatuur aangepast zijn. Er mag gerust een langere overgangsperiode zijn.

Ook de doorwaadbaarheid aan de regiogrenzen moet in het achterhoofd worden gehouden. Dat betekent niet dat van de regiovorming een lege doos gemaakt moet worden, maar enige flexibiliteit aan de grenzen moet georganiseerd kunnen worden om zo het draagvlak te verhogen. Dat zal er ook voor zorgen dat er geen contraproductieve hervormingen doorgevoerd worden. Vooral in dossiers waar er

subsidies vanuit Europa mee gemoeid zijn, moeten lokale besturen alle kansen kunnen benutten.

De spreker is optimistisch dat er in de komende dagen een akkoord bereikt kan worden, want het mag inderdaad niet te lang aanslepen. De afbakening is een moeilijke oefening, maar uiteindelijk moet er een beslissing worden genomen. Aan elke oplossing zijn er voor- en nadelen, maar het is aan de Vlaamse Regering om te kiezen voor alternatieven met de meeste plussen en het kleinste aantal minnen, rekening houdend met wat de gouverneurs en burgemeesters hebben gezegd.

CD&V zal het voorstel van resolutie niet goedkeuren, ook al bevat het een aantal goede dingen, bijvoorbeeld dat Vlaanderen zelf het goede voorbeeld moet geven om de regiowerking in te kantelen in de regiovorming. Dat kan misschien sneller gebeuren, dus met een kortere tijdslimiet, dan bij de intercommunale verbanden. De partij is het er ook mee eens dat er voldoende garanties ingebouwd moeten worden op het vlak van democratische controle door gemeenteraden. Het laatste punt van het voorstel van resolutie zorgt er echter voor dat CD&V het voorstel van resolutie niet kan goedkeuren. Voor CD&V is dit een 'no pasarán'.

1.3. Tussenkomen van Tom Ongena

Tom Ongena stelt dat Open Vld het voorstel van resolutie niet zal steunen. Hij vindt het desalniettemin een degelijk werkstuk en hij waardeert het dat Groen de moeite heeft gedaan om dit op te stellen. Er staan zaken in waar Open Vld zich in kan vinden, maar er staan ook zaken in die provocerend zijn. Het is ook moeilijk om een voorstel van resolutie goed te keuren op de vooravond van een belangrijke beslissing van de Vlaamse Regering.

De indieners van het voorstel van resolutie vinden het doel van de regiovorming niet helemaal duidelijk en hebben het over een nieuwe bestuurslaag. Open Vld, van zijn kant, vindt dit wel degelijk een heel belangrijke hervorming, omdat daarmee drie vliegen in een klap worden geslagen.

Ten eerste kan er eindelijk wat gesnoeid worden in de structuren en mandaten. Er zijn inderdaad meer dan 2200 intercommunale samenwerkingsverbanden in Vlaanderen met talrijke mandaten, een ondoorzichtig kluwen dus. Daar moet nu eindelijk iets aan gebeuren. Dit is absoluut geen nieuw bestuursniveau of een nieuwe bestuurslaag, maar alle bestaande bestuurslagen worden in elkaar geschoven om wat meer orde in de wanorde te brengen.

Ten tweede zorgt dit voor een grotere doorzichtigheid en democratische controle, want heel wat burgemeesters, schepenen en gemeenteraadsleden weten amper in welke intercommunale samenwerkingsverbanden hun gemeente of stad werkzaam is, laat staan dat ze weten wat er allemaal wordt beslist. Nochtans gaat het vaak over belangrijke beslissingen die een impact kunnen hebben op het dagelijkse leven.

Ten derde wordt door te zorgen voor meer eenvormige samenwerkingsverbanden de bestuurskracht van de lokale besturen automatisch versterkt. De regiovorming is de wegbereider voor de volgende stap die gezet moet worden, namelijk decentralisatie en het verschuiven van bevoegdheden naar lokale besturen. De regio's zijn geen aparte bestuurslaag die vanuit Vlaanderen extra bevoegdheden krijgt. Het is de bedoeling om de bevoegdheden door te schuiven naar de gemeenten, die op hun beurt dan wel nakijken of ze voor sommige zaken structureel moeten samenwerken in een regionaal of intercommunaal verband.

De regiovorming gaat ook hand in hand met de andere ambitie van de Vlaamse Regering, namelijk het aanmoedigen van fusies. Dit past allemaal in dezelfde

filosofie van sterkere lokale besturen. Daarom wordt geprobeerd om zeker de kleinste gemeenten aan te moedigen te fuseren zodat ze groter worden en automatisch meer bestuurskracht hebben. Er wordt ook geprobeerd om gemeenten aan te zetten om eenvormige, eenduidige samenwerkingsverbanden op te zetten binnen een vast regionaal verband.

De spreker beseft dat een draagvlak creëren belangrijk is, maar hij maakt zich daar niet heel veel zorgen over. Om een draagvlak te creëren, moet men luisteren, moet men helpen en het goede voorbeeld geven. De Vlaamse Regering luistert want er is via de gouverneurs advies gevraagd aan alle burgemeesters. Ook aan de VVSG en tal van anderen is advies gevraagd. Die adviezen zijn binnen en Tom Ongena is er zeker van dat daarmee rekening zal worden gehouden. Niet alles zal ingewilligd kunnen worden, maar dat is de essentie van knopen doorhakken.

Vlaanderen zal helpen via de oprichting van een Labo Regiovorming en er wordt gekeken naar de problematiek van de grensgemeenten. Gemeenten zullen dus op Vlaanderen kunnen rekenen om hen bij te staan in deze hervormingen.

De spreker is er tot slot gerust in dat Vlaanderen het goede voorbeeld zal geven en zo veel mogelijk samenwerkingsverbanden zal inschakelen in de regiovorming, met hier en daar wat uitzonderingen. Energie-intercommunales hebben bijvoorbeeld een specifieke eigenheid waarvoor er voldoende flexibiliteit moet worden gelaten.

Tom Ongena is ervan overtuigd dat er een draagvlak gecreëerd kan worden, maar elke grote hervorming botst op weerstand. Mocht er geen weerstand geweest zijn, dan had hij zich meer zorgen gemaakt, want dat zou betekend hebben dat er niets gebeurde. Ook binnen de partijen zelf zijn er vragen over deze hervorming om het bestuurlijke landschap, dat te veel verrommeld is, eenvormig te maken. Dat zorgt voor een zekere zenuwachtigheid, maar daar moet men door. Het doel is om te komen tot een eenvoudig landschap met minder mandaten en sterke lokale besturen, zonder een extra bestuurslaag. Sommigen hebben liever het gemak van de status quo dan de angst voor de verandering, maar deze oefening moet gewoon gebeuren. Die angst moet overwonnen worden en Tom Ongena is ervan overtuigd dat de Vlaamse Regering snel de knoop zal doorhakken en dat de hervormingen de basis zullen leggen voor sterkere lokale besturen.

1.4. Tussenkoms van Kurt De Loor

Kurt De Loor vindt het belangrijk dat er niet snelsnel wordt overgegaan tot ondoordachte besluitvorming en staat erachter dat hiervoor de nodige tijd wordt uitgetrokken. Hij merkt wel op dat de leden tijdens de gedachtewisseling in het theoretische verhaal – waar ze allemaal achter staan – blijven steken, maar hun staart intrekken en kritiek spuien zodra het concreet wordt. Als hij mag geloven wat er in de media is verschenen en als hij bepaalde adviezen van burgemeesters en gouverneurs leest, dan lijkt de situatie hopeloos. Iedereen is voor het theoretische kader, maar als het over de praktijk gaat, komt er kritiek van alle kanten. Een en ander doet hem wat denken aan de naam van een oud radioprogramma dat recent hernomen werd: De toestand is hopeloos maar niet ernstig.

De minister zegt dat er al degelijk werk is geleverd binnen de Vlaamse Regering en dat is goed om te horen, want het staat in schril contrast met de schoten voor de boeg die zijn gelost. Sp.a vindt deze oefening grotendeels goed en vindt het dan ook jammer dat ze op deze manier wordt gekelderd. Het doet hem wat denken aan de discussies van enkele jaren geleden in de commissie over de fusies van gemeenten, waarbij iedereen er ook de meerwaarde van inzag totdat de burgemeesters, schepenen en gemeenteraadsleden uit de commissie in hun gemeente

of stad kwamen en plots veranderden in kasteelheren die hun burcht wilden beschermen.

De spreker maakt zich zorgen over de alarmerende signalen, berichten en demarches. Hij vreest dat de regiovorming veeleer in een knock-outfase zit en dat de minister niet zozeer gedwongen wordt om water bij de wijn te doen, als wel om van wijn water te maken. Dat zou bijzonder jammer zijn en hij hoopt dan ook dat hij ongelijk zal hebben. Maar zoals de gedachtewisseling nu loopt, lijkt het erop dat er bitter weinig vooruitgang is geboekt. Men blijft om de hete brij heen draaien.

De afgelopen weken kwam er soms terechte en soms onterechte kritiek uit verschillende hoeken. Er was inhoudelijke kritiek, maar ook kritiek op de manier van aanpak. Bepaalde besturen zien het niet zitten om zich aan te sluiten bij regio's die in de kadernota worden voorgesteld. De minister moet vanzelfsprekend niet ingaan op concrete gevallen, maar wat zal er gebeuren met gemeenten die zich niet willen aansluiten bij deze of gene referentieregio's? Uit verschillende provincies komt de vraag om de referentieregio's te laten samenvallen met de volledige provincie. Wordt daarop ingaan? Wat zijn de argumenten om dat niet te doen?

Ook het gebrek aan democratische legitimiteit van de regiobesturen komt regelmatig aan bod. Welk antwoord zal daarop worden gegeven?

In het regeerakkoord en in de beleidsnota staat dat de aanpak van dit dossier bottom-up zou gebeuren, maar veel lokale besturen ervaren dit als top-down. Dit bespreken binnen de schoot van de Vlaamse Regering zal die kritiek niet wegnemen. Wat zal de minister daaraan doen?

Het woord 'schijndemocratie' is een aantal keer gevallen en er wordt een concurrentiestrijd tussen stadsgewesten gevoerd in het kader van de regiovorming. De spreker verdenkt de minister er niet van te willen rommelen aan het West-Vlaamse gevoel, maar er is vanuit verschillende hoeken kritiek en commentaar. Hoe zal daar verder mee worden omgegaan? Het is belangrijk om deze kritiek te weerleggen en het gevoel dat dit top-down wordt opgelegd, weg te nemen. Welke conclusies trekt de minister uit de negatieve reacties en is het überhaupt nog aangewezen om verder te gaan op basis van de kadernota van oktober 2020 of wordt de zaak over een andere boeg gegooid?

Heeft het dossier nog voldoende draagvlak bij de andere ministers? Heeft het nog voldoende draagvlak bij gouverneurs, burgemeesters en lokale besturen? Gaat wat op de regeringstafel ligt nog terug naar de lokale besturen? Hoe zal de minister ervoor zorgen dat burgemeesters en lokale besturen zich kunnen herkennen in de referentieregio's? Wat zijn de volgende stappen? Welke timing wordt vooropgesteld?

De spreker gaat ervan uit dat elke crisis ook een opportuniteit vormt. Als er niets gebeurt, blijft de verrommeling bestaan. Sp.a stelt voor om dit debat op een volwassen manier te voeren zonder heilige huisjes, en om de rol van de provincies en fusies van gemeenten te bekijken. Het is belangrijk om een duidelijk beeld te krijgen op het bestuurlijke landschap en Vlaanderen.

1.5. Tussenkomen van Yves Buysse

Ook de fractie van Yves Buysse onderschrijft het aanpakken van de bestuurlijke verrommeling. Dat staat trouwens niet alleen in het regeerakkoord, maar ook in het verkiezingsprogramma van het Vlaams Belang van 2018.

Tijdens de commissievergadering van eind januari bleek dat er heel wat vragen waren over de regiovorming: over het aantal regio's, de afbakening ervan, het

zacht of hard zijn van de regiogrenzen, het vastleggen van samenwerkingsverbanden die buiten het systeem zullen vallen, het tijdspad voor de implementatie, de bestaande intercommunales die in verschillende regio's zouden terechtkomen en het statuut van de regio's. Daarover heerste toen een waas van onduidelijkheid en dat is er nog steeds. Het aanvoelen is dat er nog serieus gemasseerd moet worden binnen de Vlaamse Regering.

De commissie heeft nog geen volledig zicht op de adviezen van de gouverneurs na hun bevraging van de burgemeesters, noch op de stellingnames van de vakministers over de impact van de regiovorming op en de relatie tot hun bevoegdheden. Kan de minister daar meer duidelijkheid over geven?

Er is ook geen zicht op de vorderingen van het eind januari door de minister aangekondigde overleg met de federale ministers Verlinden en Van Quickenborne over de afstemming op de samenwerkingsverbanden op federaal niveau.

In het voorstel van resolutie van Groen staan weinig zaken die de spreker niet kan steunen omdat de meeste in het verlengde van zijn standpunten liggen. Hij begroet het pleidooi voor de verdere ontmanteling van het provinciale niveau. Daar bestaat een ruime parlementaire meerderheid voor, weliswaar een wisselmeerderheid. De spreker betreurt dat er hierover in deze legislatuur door de meerderheid een standstill is afgesproken.

De spreker vindt de voorstellen om een veel actievere wisselwerking tot stand te brengen tussen de gemeenteraden en de mandatarissen die de gemeente in de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zullen vertegenwoordigen, minstens zo belangrijk als de geografische vastlegging van de ruimte waarbinnen de samenwerkingsverbanden vorm krijgen. Verhoging van transparantie, rapportage door afgevaardigden en vooral de uitbreiding van het controlerecht van individuele gemeenteraadsleden vormen een zeer belangrijk onderdeel van deze hervorming. Heden is het vraagrecht van raadsleden decretaal beperkt tot de zaken die het bestuur van de gemeente of stad aanbelangen. Zo hebben de raadsleden geen vraagrecht met betrekking tot intercommunales waartoe de gemeente of stad behoort. Dit kan hetzelfde betekenen voor de regio's en zou een verkeerde evolutie zijn. Bestaat er binnen de regering consensus over om van deze gelegenheid gebruik te maken om het decretaale vraag- en controlerecht van raadsleden uit te breiden?

Afsluitend wenst ook Yves Buysse te vernemen of de lokale besturen nog de kans zullen krijgen om te reageren op de beslissing van de Vlaamse Regering. Kunnen ze nog alternatieven voorstellen die dan door de Vlaamse Regering in een soort van tweede lezing worden bekeken?

1.6. Tussenkomst van Bart Tommelein

Bart Tommelein spreekt zijn verbazing uit over het feit dat hier boudweg gezegd wordt dat er geen bottom-upbenadering zou geweest zijn, en dat alles top-down zou zijn verlopen. In West-Vlaanderen wordt er momenteel met vijf regio's gewerkt. Zonder inmenging van de minister van Binnenlands Bestuur werken de burgemeesters binnen die regio's samen en is één burgemeester er voorzitter van. In de regio Brugge is dat de burgemeester van centrumstad Brugge, in de regio Oostende gaat het over de burgemeester van Oudenburg, de kleinste gemeente van die regio. Dat is allemaal spontaan gegroeid. Hij is er dan ook erg verbaasd over dat het West-Vlaamse regiolandschap als voorbeeld wordt genomen van een moeilijke bevalling. De werking met vijf regio's sluit bovendien niet uit dat de regio's onderling ook samenwerkingen aangaan, bijvoorbeeld op het vlak van de ziekenhuizen en de brandweer. Burgemeesters zijn dus wel degelijk betrokken

geweest bij de regiovorming, hebben daarover van gedachten gewisseld en zijn tot een conclusie gekomen die ze aan de gouverneur hebben meegedeeld.

Kurt De Loor had het over stadsgewesten. Het is duidelijk dat er meer samengewerkt zal moeten worden tussen steden en gemeenten onderling en dat de functie van een stad in dat kader niet te negeren is. Steden hebben een centrumfunctie en moeten een aantal taken vervullen die gemeenten zonder centrumfunctie niet moeten doen. Het is belangrijk om elkaar niet als vijanden te zien, maar om op een efficiënte manier samen te werken. Te vaak worden er beslissingen tegen een centrumstad genomen. Dat is niet alleen in West-Vlaanderen zo, maar ook in andere delen van Vlaanderen. Het is een evenwichtsoefening waarbij gemeenten niet afhankelijk willen zijn van een grote stad. Het is belangrijk om goed samen te werken om zo de efficiëntie te verbeteren.

Bart Tommelein wil met klem het beeld dat wordt opgehangen van een moeilijke provincie West-Vlaanderen tegenspreken. Er wordt al goed samengewerkt binnen de regio's zonder onnoemelijk veel problemen. Als die problemen opgelost kunnen worden, dan wordt er geen aparte bestuurslaag gevormd, maar wordt er op een efficiënte manier samengewerkt met elkaar.

1.7. Tussenkost van Brecht Warnez

Brecht Warnez wil evenzeer bestuurlijke verrommeling tegengaan en de regiovorming is daartoe een goede oefening. Er moeten eenduidige structuren komen en hoe die genoemd worden, doet er niet toe. Het belangrijkste is dat ze werken en dat ze een meerwaarde zijn voor de burger die er gemakkelijker zijn weg in moet kunnen vinden.

Om die regio's te doen werken, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan die hier eerder door Koen Van den Heuvel reeds werden aangehaald. De spreker pleit er nogmaals voor om te werken aan de gedragenheid bij diegenen die de kritische factor zullen zijn of de regio's al dan niet zullen slagen, en dat zijn de lokale bestuurders. De burgemeesters zijn via de gouverneurs bevraagd en het is cruciaal om daarnaar te luisteren.

In het voorstel van resolutie heeft Jeremie Vaneeckhout het over de rol van de gemeenteraad. Als de Vlaamse Regering straks een beslissing neemt, zijn de regio's nog niet gevormd. Dat is een blad papier waarmee de lokale besturen aan de slag zullen moeten gaan. Kan de minister aan de VVSG vragen om de gemeenteraden een cruciale rol te laten spelen in het Labo Regiovorming? Brecht Warnez hoopt dat de regiovorming automatisch op de gemeenteraden wordt geagendeerd en besproken, en dat de minister blijvend openstaat voor feedback die daaruit komt om op die manier tot een sterke regiovorming te komen. De spreker wil er ook de provincieraden bij betrekken om aan te tonen dat ze een meerwaarde kunnen zijn.

Brecht Warnez weet als christendemocraat dat het belangrijk is om soms water bij de wijn te doen en dat de wijn dan toch nog goed kan smaken. Hij kijkt uit naar het voorstel van de minister waarvan hij hoopt dat het zal tegemoetkomen aan de verzuchtingen van de burgers, burgemeesters, schepenen en gemeenteraadsleden.

1.8. Tussenkost van Kris Van Dijck

Kris Van Dijck heeft het volste respect voor het werk dat momenteel binnen de Vlaamse Regering loopt om tot goede besluitvorming te komen. Kurt De Loor zei dat elke crisis een opportuniteit is, maar de vraag is wat er onder een crisis wordt verstaan. Het debat over verrommeling en een interne staatshervorming loopt al

lang en er is niet altijd unanimité over, en dat zal morgen ook niet het geval zijn. De scheids- of visielijnen zijn partijpolitiek niet altijd eenduidig, want iedereen functioneert nu eenmaal ook binnen zijn of haar biotoop en kijkt ook op die manier naar die werkelijkheid.

Hetgeen de regering vooropgesteld heeft en de manier van aanpakken zijn lovenswaardig. Het is niet verbazingwekkend dat wanneer driehonderd burgemeesters bevraagd worden er geen eenduidig antwoord komt, want de meeste burgemeesters zijn geen 'meelopers', hebben een college en zitten in een meerderheid. Het is al een verdienste dat die bevraging is gebeurd.

De vraag is gesteld wat de vakministers hierover denken. Wat bijvoorbeeld de toekomst van de sociale huisvestingsmaatschappijen zal zijn, is een pertinente vraag.

Vanuit die verschillende optieken is het belangrijk dat de kaders en de lijnen van de regiovorming – waarbinnen een aantal zaken zullen kunnen worden uitgerold – mee van onderuit geconcipeerd zijn, want samenwerking is in dit alles cruciaal. Op zich is regiovorming niet zo moeilijk, maar het vastleggen van de grenzen soms wel. Grosso modo kan al heel veel worden afgeleid uit samenwerkingen die momenteel reeds op organische wijze tot stand gekomen zijn. Als men weet wie nu al met wie samenwerkt, ziet men al de grote contouren. Tegen het opzet kan niemand zijn, want wie kan tegen meer democratische legitimering en transparantie zijn? De concrete uitvoering zal moeilijk worden omdat er soms platgetreden paden verlaten moeten worden, maar de zaak moet op een volwassen manier aangepakt worden.

Een kritiek die de voorbije dagen links en rechts ook al eens gehoord werd, luidde dat hier niet te veel belang aan gehecht moest worden, omdat het toch weer niets zou worden. Kris Van Dijck betreurt die kritiek. Wie zich niet wil natmaken, raakt nooit aan de overkant van het water.

Sommigen, ook binnen de N-VA, pleiten ervoor om ook al keuzes te maken op het vlak van fusies. Maar Kris Van Dijck heeft daar bedenkingen bij, en niet alleen omdat hij 'kasteelheer' is van een kleine gemeente, maar omdat dit ook van onderuit moet gebeuren. De pandemierealiteit van de voorbije maanden heeft geleerd dat de slag- en bestuurskracht van kleine gemeenten niet altijd moest onderdoen voor die van grotere steden en gemeenten. Als er meer opdrachten naar lokale besturen komen, dan moeten ze die opnemen en als ze het zelf niet kunnen, moeten ze het in samenwerking doen.

Het begrip matroesjkamodel is hier vandaag nog niet vaak aangehaald. Maar er zijn op diverse plaatsen al spontaan regio's tot stand gekomen met daarbinnen ook nog organische samenwerkingsverbanden die ongeveer overeenkomen met de afbakening van wat nu politie- of eerstelijnszones zijn. De Kempen zijn in dezen een goed voorbeeld. Binnen de regio zijn er organische samenwerkingsverbanden waarbij burgemeesters maar ook schepenen in verschillende beleidsdomeinen elkaar en elkaars gevoeligheden kennen, over de partijgrenzen heen, en de krachten bundelen om tot een beter beleid te komen. Daar draait het uiteindelijk om: een beter beleid voor de burger.

Dat indachtig, moet deze oefening op een goede manier gebeuren en op een goede manier worden afgerond. Platgetreden paden moeten verlaten worden, er moet gesnoeid worden in structuren en mandaten, de democratische controle moet verhoogd worden en de lokale besturen moeten versterkt worden. Als iedereen daarvan overtuigd is, kunnen de praktische bezwaren aangepakt worden.

Kris Van Dijck is het er tot slot volmondig mee eens dat er ook met gemeenten van over de grens samengewerkt moet worden. Hij heeft nog niet zo lang geleden een lans gebroken om samen te werken met Baarle-Nassau, wat geen regiogrens is, maar, spijtig genoeg, een staatsgrens.

2. Repliek van minister Bart Somers

2.1. Repliek op de bemerkingen aangaande de regiovorming

Minister *Bart Somers* kan er begrip voor opbrengen dat Kris Van Dijck het moeilijk heeft met de tussen Vlaanderen en Nederland bestaande staatsgrens. Maar de zaken zijn nu eenmaal wat ze zijn.

De minister bedankt verder alle leden voor het constructieve, inhoudelijke debat. Kurt De Loor probeert natuurlijk wat tegenstellingen te zoeken en laat zich te sterk leiden door wat hij in de media leest, maar de minister heeft dat tijdens zijn politieke loopbaan leren relativeren.

Over de partijgrenzen heen zijn er heel wat gemeenschappelijke punten en dat is belangrijk bij een fundamentele hervorming als deze. De moeilijkheid bij een dergelijke operatie zit hem in de details. Dit is geen vrijblijvende maar een fundamentele oefening. Het is dan ook niet meer dan normaal dat iedereen daar zijn mening over heeft en dit bekijkt vanuit het eigen perspectief, maar als iedereen zegt dat er overal veranderd mag worden behalve in de eigen winkel, dan gebeurt er niks. Sommige operaties hebben alles hervormd zodat alles hetzelfde kon blijven. Dat is hier absoluut de bedoeling niet.

De bedoeling is om een fundamentele shift te organiseren waarbij de drie principes die Tom Ongena aanhaalde, de leidraad zijn. Dat is vereenvoudigen, meer democratische controle en transparantie, en verdere decentralisatie mogelijk maken. De lokale besturen zijn de besturen waarin de mensen het meeste vertrouwen hebben en die heel wat problemen kunnen oplossen, en daarom moeten ze sterker worden gemaakt. Dat is de grote onderliggende operatie. Dat betekent dat de verrommeling moet worden aangepakt.

Die verrommeling is ook niet ontstaan met de bedoeling te verrommelen. Elke structuur die Vlaanderen heeft opgezet – maar dit kan ook vanuit lokaal perspectief worden bekeken –, had een rationele logica. Zelfs de afbakening van vele structuren was vanuit sectoraal perspectief logisch.

Bij de debatten over de vervoerregio's bijvoorbeeld, is gekeken naar wat vanuit het enge mobiliteitsperspectief de meest logische kaart was. Dat is voor veel van die structuren het geval. Het probleem is echter dat als iedereen vanuit de eigen sectorale logica de optimale kaart maakt, de opstelsom een suboptimaal resultaat oplevert. De verschillende sectorale benaderingen moeten nu samengebracht worden om dan te komen tot de meest optimale kaart. Dit moet gebeuren omdat er anders nooit een goed beleid zal zijn.

Veiligheid is een ander voorbeeld. Een succesvol, efficiënt integraal veiligheidsbeleid is niet mogelijk als er voor politiezones een andere kaart is dan voor hulpverleningszones, parketten, justitiehuisen en GAS-ambtenaren. Dat zijn allemaal actoren die in hetzelfde veld werken. Als er kan samengewerkt worden door gemeenten die elkaar ontmoeten in de hele veiligheidsketen, dan komt er een veel sterker, eenduidiger, eenvoudiger en beter veiligheidsbeleid.

Een ander voorbeeld betreft de ruimtelijke ordening, die een link heeft met mobiliteit en wonen. Om dat efficiënt te organiseren, moeten de streekontwikkelingsintercommunes, wat er gebeurt op het vlak van huisvesting en sociale huisvesting,

en wat er bovenlokaal wordt georganiseerd op het vlak van vervoerregio's, zo veel mogelijk samenvallen. Op die manier kan er een coherent beleid gevoerd worden.

Vanuit sociaal perspectief is het heel wijs dat eerstelijnszones, CAW's en zorgraden dicht bij elkaar staan en eenzelfde samenstelling kennen.

De uitdaging is om de meer dan 2200 structuren samen te voegen en op elkaar leggen. Daartoe worden regio's afgebakend, en die oefening is volop bezig. De Vlaamse Regering gaat ervan uit dat als de regio's afgebakend worden, dit een dynamiek zal teweegbrengen bij burgemeesters en schepenen die elkaar dan regelmatig zullen zien, waardoor zich een verdere samenwerking voltrekt. Dat kan niet op een fanatieke manier gebeuren want dan is het jakobijs. Als Vlaanderen per se elke structuur en elke samenwerking wil opleggen omdat de kaart mooi moet zijn, dan creëert dat vooral frustratie en organiseert men een status quo, een blokkering. Er moet een evenwicht gevonden worden: voldoende robuuste regio's maken zonder lokale besturen in structuren te dwingen waardoor de lokale dynamiek zou worden uitgeschakeld.

Het is een work in progress. De minister is hoopvol dat er binnen enkele dagen een akkoord zal zijn binnen de Vlaamse Regering, wat een eerste belangrijke stap is. Hopelijk is die onomkeerbaar in de zin dat er andere stappen op moeten volgen. Eens de dynamiek op gang komt, zal er de komende jaren nog veel meer te zien zijn op het vlak van de regio's.

Er moet uiteraard maximaal rekening gehouden worden met de adviezen, maar uiteindelijk is een belangrijk onderdeel ook een Vlaamse opdracht. De Vlaamse Regering zal binnen de eigen beleidsdomeinen haar werking op de kaart moeten oriënteren. De Vlaamse Regering moet uiteindelijk de puzzel leggen en zorgen voor een zekere coherentie, want de totale kaart moet een werkbaar geheel zijn. Er zal maximaal rekening worden gehouden met de adviezen, maar er zijn heel veel belangen die mekaar ontmoeten.

De Vlaamse Regering is momenteel bezig met iets waarover al decennialang wordt gepraat en dat nooit is gelukt, maar ze wil dit wel realiseren.

2.2. Repliek op de elementen vervat in het voorstel van resolutie

Minister Bart Somers komt dan tot enkele reflecties bij het voorstel van resolutie.

In een eerste punt wordt gevraagd dat er voldoende betrokkenheid en inbreng zou zijn. In de eerste fase zijn via de gouverneurs alle burgemeesters aangesproken, de sectoren en de VVSG. Op basis daarvan zal de Vlaamse Regering knopen doorhakken.

Er komt ook een vervolgtraject met alle relevante partners dat minstens zo belangrijk is. De VVSG zal betrokken worden via het Labo Regiovorming dat de link zal zijn tussen de gemeenten en de regio's en het centrale beleid.

De sectoren zullen betrokken worden via de Vlaamse Stuurgroep Regiovorming om vooral de impactanalyse te coördineren.

Ook het gesprek met de federale overheid wordt aangegaan.

De academische wereld wordt via het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie betrokken, dat actief meewerkt om bijvoorbeeld modellen uit te werken en te evalueren.

Via de 'groep van 14' worden ook burgemeesters uit verschillende regio's, verschillende partijen en van grote en kleine lokale besturen rechtstreeks als klankbordgroep gebruikt.

De vraag is terecht, maar er wordt wel degelijk actief op ingespeeld.

In een tweede punt vragen de indieners van het voorstel van resolutie dat er werk gemaakt zou worden van een diepgaander decretaal kader.

Dat is wel degelijk de ambitie. De beslissing is geen non-paper die omgezet wordt in een besluit. Er wordt in de diepte gewerkt.

Er komt een wijziging van het decreet over het lokaal bestuur om een decretaal kader te creëren voor de regiovorming.

Daarnaast wordt gewerkt aan een verzameldecreet en, indien nodig, een aansluitend verzamelbesluit waarin de sectorale regelgeving die aangepast moet worden, gegoten wordt.

Daarmee wordt dus tegemoetgekomen aan de bezorgdheid die geuit wordt in het tweede punt van het voorstel van resolutie.

In hun derde punt vragen de indieners van het voorstel van resolutie om de mogelijkheid in te bouwen voor kleinschalige ad-hocsamenwerking tussen lokale besturen uit verschillende regio's.

Dat is een absolute bekommernis van de Vlaamse Regering, want anders was ze jakobijns. De minister hecht heel veel belang aan de autonomie die maximaal moet kunnen blijven spelen. De minister benadrukt ook dat dit zeker geen voorafname is op gedwongen fusies. Noch worden de mogelijkheden om met buurgemeenten samen te werken echt beperkt. Lokale besturen zullen voldoende ruimte krijgen om natuurlijke samenwerkingsverbanden aan te gaan. Het is niet de bedoeling om ze te verstikken in een te rigide regelvorming.

In een vierde punt wordt gevraagd om een apart traject uit te stippelen teneinde voldoende tegemoet te komen aan de behoeften van grensgemeenten. De minister constateert dat er heel veel grensgemeenten zijn: naargelang de kaarten tussen de 160 en 220 gemeenten (van de 300), wat dus de meerderheid is.

Op die uitdaging zal op twee manieren worden ingespeeld. Grensgemeenten die zich engageren om hun samenwerkingsverbanden af te stemmen op hun referentieregio, kunnen aanspraak maken op juridische en technische ondersteuning op maat vanuit ABB.

Daarnaast zullen de regio's ook ondersteuning kunnen krijgen voor hun grensgemeenten via het Labo Regiovorming.

In een vijfde punt van het voorstel van resolutie gaat het over de afbakening. Daar wordt volop aan gewerkt. Minister Bart Somers preciseert dat er gewerkt zal worden met termijnen, met name een voor de Vlaamse structuren en een voor de lokale besturen. Er zal daar de nodige ruimte gelaten worden om de lopende engagementen af te werken, maar het tijds kader zal wel degelijk voldoende duidelijk zijn.

Nieuwe samenwerkingsverbanden zullen al maximaal gealigneerd worden op die structuren. Vanuit de Vlaamse opgelegde afbakening, die vanuit de Vlaamse Regering zelf komen, is er bij alle Vlaamse ministers het engagement om daar zo veel mogelijk structuren maximaal op te enten – maar niet alle, want sommige passen

daar nu eenmaal niet in. De minister geeft hiervan een drietal voorbeelden. Minister Wouter Beke heeft zich uitdrukkelijk geëngageerd om te kijken hoe de eerste lijnszones zich op de regiokaart kunnen oriënteren en hetzelfde geldt voor de vervoerregio's (minister Peeters) en woonmaatschappijen (minister Diependaele). Naast die basisstructuren, zullen overigens ook de vanuit Vlaanderen gestimuleerde samenwerkingsverbanden maximaal op die kaart worden geënt.

In het achtste punt van het voorstel van resolutie wordt gevraagd te onderzoeken of en hoe specifieke grootschalige intercommunales, zoals die voor nutsvoorzieningen, op Vlaams niveau kunnen worden ingekanteld.

Dat is een interessant debat dat misschien op een bepaald moment gevoerd zal moeten worden, maar valt voor de minister buiten de perimeter van de regiovorming. Er zijn wel enkele structuren die geen voorwerp uitmaken van de regiovorming of niet binnen de perimeter van de regiovorming vallen, zoals de samenwerking tussen de kustburgemeesters, de centrumsteden en samenwerkingsverbanden die sterk territoriaal aangestuurd zijn, zoals bekkenbesturen van rivieren. De loop van een rivier is wat hij is, daardoor zijn die besturen territoriaal gedetermineerd en vallen ze buiten de scope van de regiovorming. Een ander voorbeeld zijn de leidinggebonden nutssectoren. Energiedistributie en riolering maken niet het voorwerp van de regiowerking uit omdat dat niet zinvol zou zijn en er daar dus objectief geen reden voor is.

In het negende punt van het voorstel van resolutie wordt gevraagd overleg op te starten met de Federale Regering. Zodra het plan klaar is, zal de minister overleg plegen met ministers Verlinden en Van Quickenborne over de politie- en hulpverleningszones en over de werking van het gerechtelijk systeem. Als die gesprekken constructief verlopen, zal geprobeerd worden een duidelijk tijds kader af te spreken om ook die structuren te enten op de kaart. Dat kan leiden tot structuren met een behoorlijke massa.

In het tiende punt wordt gevraagd om decretale garanties in te bouwen voor een afdoende democratische controle op de regiovorming voor lokale mandatarissen en de gemeenteraad. De minister is het ermee eens dat die ingebouwd moeten worden. Er moet een goede wisselwerking bestaan tussen de lokale besturen – niet alleen de burgemeester en het schepencollege, maar ook de gemeenteraad – en de regiowerking. De minister is niet van plan een governancemodel op te dringen, want maatwerk moet mogelijk blijven.

Tegelijkertijd zullen een aantal dingen verankerd worden die in het schepencollege moeten gebeuren en zaken die in de gemeenteraad moeten gebeuren om de democratische legitimiteit van de regiowerking te ondersteunen. De minister wil een en ander decretaal verankeren in het organieke kader van de lokale werking.

In hun elfde en laatste punt vragen de indieners van het voorstel van resolutie om werk te maken van de afschaffing van de provincies. Minister Somers begrijpt dat de indieners nog eens duidelijk willen maken waar hun partij voor staat, maar hij wil duidelijk maken waar de Vlaamse Regering voor staat. Er is een status quo ingeschreven ten aanzien van het provinciale bestuur, waar constructief mee wordt samengewerkt. Partijen hebben daar hun mening over, maar dit debat is nu niet aan de orde. De regiovorming mag niet gecontamineerd worden door deze discussie.

Afsluitend herhaalt de minister dat hij, en allicht ook de meeste leden van deze commissie, zich mits wat nuances hier en daar, wel kunnen terugvinden in flink wat punten van het voorstel van resolutie. Tegelijk is het ook logisch dat men zich vanuit de meerderheid, gezien de eindfase waarin het besluitvormingsproces over de regiovorming zit, niet wenst te engageren op deze tekst. Eenmaal het akkoord

daarover is afgeklopt, kunnen de indieners van het voorstel van resolutie dan desgevallend puntsgewijs nagaan of de verschillende elementen ervan voldoende zijn ingevuld. Op het laatste punt van het voorstel na, zullen er allicht geen grote incompatibiliteiten zijn. Momenteel zijn echter planmatige aanpak, tijd en diplomatie aan de orde, zoals ook gesteld wordt in de laatste zin van de toelichting bij het voorstel van resolutie.

3. Repliek van Jeremie Vaneekhout

Jeremie Vaneekhout dankt de minister voor de verschafte toelichting en voor het ingaan op de punten uit het voorstel van resolutie.

De andere partijen zullen het voorstel van resolutie niet goedkeuren, omdat er nog geen beslissing van de Vlaamse Regering is. De spreker heeft daar begrip voor, maar het zou verfrissend kunnen zijn dat het parlement richting geeft aan debatten en dat de regering binnen die contouren haar werk doet. Zo zou het ook moeten kunnen werken. Los van de goedkeuring van het voorstel van resolutie geeft het parlement met de besprekingen over dit onderwerp sowieso mee richting aan het welslagen van de regiovorming.

Er is gezegd dat er een spanningsveld in het voorstel van resolutie zou zitten tussen enerzijds de verrommeling en anderzijds de uitzondering voor grensgemeenten en de ad-hocsamenwerkingen. Dit is echter geen spanningsveld, maar een gegeven dat eigen is aan deze oefening.

De spreker heeft verder weinig argumenten ten gronde gehoord om het voorstel van resolutie niet goed te keuren, behalve het punt over de afschaffing van de provincies. Het stelt hem gerust dat het voorstel van resolutie dan wel niet goedgekeurd zal worden, maar inhoudelijk misschien wel uitgevoerd zal worden in de feiten.

Met betrekking tot de tweespalt in de regering merkt Jeremie Vaneekhout op dat het op die manier moeilijk werken is. In de *Krant van West-Vlaanderen* was enkele weken geleden te lezen dat Brecht Warnez stelt dat de minister wil rommelen aan het West-Vlaamse gevoel, de identiteit en de samenhang zonder de situatie te kennen, terwijl hijzelf pleit voor één West-Vlaamse regio met gebiedsgerichte werking. Jeremie Vaneekhout is een trotse West-Vlaming en ook een trotse Zuid-West-Vlaming en zal zich morgen niet minder West-Vlaming voelen omdat het politieke niveau West-Vlaanderen zou worden afgeschaft. Het gaat immers niet over de afschaffing van een identiteit, maar van een beleidsniveau. De spreker zal het laatste punt uit het voorstel van resolutie dan ook niet schrappen.

Hij vindt het opmerkelijk dat er in de commissie wordt gesteld dat alle meerderheidspartijen het ten gronde eens zijn, maar dat er dan andere dingen in krantenartikels verschijnen. CD&V isoleert zich steeds meer in het Vlaams Parlement door zeer actief het provinciale niveau te blijven verdedigen. Koen Van den Heuvel gewaagde hier in dat verband zelfs net nog van een 'no pasarán'. De spreker kijkt ernaar uit om ooit het debat over de interne staatshervorming ten gronde en zonder taboes te kunnen voeren. Hij blijft ervan overtuigd dat het ene met het andere verbonden is.

Een aantal leden heeft beaamd dat intercommunales vaak ondemocratisch en niet-transparant zijn. De regiovorming zou daar een antwoord op moeten zijn. Er wordt gepleit voor een langere overgangsperiode en de spreker kan daarmee leven als in de komende maanden op basis van het plan van de Vlaamse Regering het gesprek verder wordt aangegaan over welke periodes billijk zijn en er zeker niet pas in 2040 of 2050 met een duidelijk bestuurlijk landschap wordt geëindigd. Groen vindt

vijf jaar al veel, maar als de meerderheid daar zeven jaar van wil maken, dan kijkt hij uit naar amendementen omdat dit zeker bespreekbaar is.

Tom Ongena stelde dat er geen bevoegdheden naar het regioniveau zullen gaan. Jeremie Vaneekhout begrijpt wat hij daarmee bedoelt, maar Vlaanderen heeft wel degelijk al bevoegdheden en zelfs beslissingsbevoegdheden aan de regionale samenwerking gegeven. De vervoerregioraden bijvoorbeeld beslissen autonoom over een aantal dingen. Als dit op het niveau van de regiovorming wordt gelegd, dan zullen de regio's bepaalde beslissingsbevoegdheden krijgen.

De minister heeft het over een decretaal kader, maar voor de spreker blijft het onduidelijk hoe de beslissingen zullen worden genomen. Zullen dat de burgemeesters zijn of blijven de vervoerregioraden bestaan? Komt er een ander systeem? Zullen de algemene vergaderingen van de intercommunales worden aangepakt en vervangen door een nieuw orgaan of blijven ze bestaan en is het informele overleg van burgemeesters een laag die daar bovenop komt? Hiermee wil hij duidelijk maken dat er wel degelijk een probleem is qua finaliteit.

Het is een goede zaak dat de minister geantwoord heeft dat men hierrond aan het werken is. Maar veel blijft vooralsnog onduidelijk. Worden de beslissingen in dat informele overleg van burgemeesters collegiaal genomen of worden er geen beslissingen genomen? Hoe wordt vermeden dat burgemeesters ten aanzien van de eigen gemeenteraad schermen met het feit dat ze zich hebben moeten neerleggen bij de meerderheid, waardoor de gemeenteraad geen impact meer heeft? Op al deze vragen is er geen antwoord gekomen en het is dan ook niet te verwonderen dat lokale besturen de finaliteit onduidelijk vinden en zeer kritisch zijn. Enerzijds wordt gezegd dat de regiovorming niet overschat moet worden, maar anderzijds is ze niet vrijblijvend. Het blijft dus onduidelijk.

De spreker stelt zich tot slot ook vragen bij het engagement van de andere ministers binnen de Vlaamse Regering. Volgens minister Somers schakelen ze zich allemaal in de oefening in, maar met betrekking tot de sociale huisvestingsmaatschappijen zei minister Diependaele recent in de commissie Wonen nog dat er niet per se een overlap moet zijn en dat gemeenten gemotiveerd zullen kunnen afwijken van de referentieregio's. Als die deur opengezet wordt, dan wordt de regiovorming een lege doos. Dat is de grote bezorgdheid van Groen die aanleiding gegeven heeft tot dit voorstel van resolutie. Niemand kan tegen meer bestuurlijke orde, minder mandaten, postjes en overlegorganen zijn. Idem voor een duidelijke keuze om de provincies af te schaffen.

4. Slotreplieken

4.1. Repliek van Kurt De Loor

Kurt De Loor had van deze gedachtewisseling meer verwacht. Men blijft steken in een algemeen theoretisch verhaal waar iedereen achter staat, terwijl dit plan al verder had moeten staan. Het is ook duidelijk waar het kalf gebonden ligt en welke problemen er dus aangepakt moeten worden. In de commissie blijkt men echter niet tot een open discussie te kunnen komen. Er wordt integendeel een gesloten discussie gevoerd, in de hoop dat een en ander zo snel mogelijk zal passeren.

Veel vragen zowel van burgemeesters als van commissieleden – die ook al eens geventileerd worden via de media – blijven onbeantwoord. Zal er nog iets gebeuren aan de top-downbenadering? Wat met het democratisch deficit en het betrekken van de hele gemeenteraad in plaats van enkel de burgemeesters? Wat is de timing? Ook heeft men de sectorale adviezen nog steeds niet kunnen inkijken. De minister heeft weliswaar een drietal voorbeelden gegeven, maar veel moet nog verder worden uitgeklaard.

De meerderheid is het eens over de drie principes die zijn aangehaald, maar Kurt De Loor had verwacht dat er antwoorden zouden gekomen zijn die het dossier vooruit hadden kunnen helpen. Zoals Jeremie Vaneeckhout al zei, kan het parlement daartoe bijdragen, maar het blijft een gesloten debat. Elke crisis is een opportuniteit en sp.a steekt de hand uit om er samen uit te geraken.

4.2. Repliek van Kris Van Dijck

Kris Van Dijck herhaalt nogmaals dat het laatste punt in het voorstel van resolutie er te veel aan is en dat de indieners dat hadden kunnen weten. In punt 11° vraagt Jeremie Vaneeckhout de afschaffing van de provincies om er vervolgens voor te pleiten de provincie West-Vlaanderen te vervangen door de regio West-Vlaanderen.

Daarop inpikkend preciseert *Jeremie Vaneeckhout* dat dit de woorden waren van Brecht Warnez in de Krant van West-Vlaanderen. De spreker wil met dit voorbeeld aantonen dat net de tegenstelling binnen de meerderheid de moeilijkheid is. Voor Groen kan de afschaffing van de provincie West-Vlaanderen perfect gebeuren samen met de oprichting van vijf regio's.

IV. Stemming over het voorstel van resolutie

Ter stemming gelegd wordt het voorstel van resolutie over regiovorming verworpen met 2 stemmen voor en 8 stemmen tegen, bij 3 onthoudingen. (Zie ook *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 627/2.)

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Paul VAN MIERT
Tom ONGENA,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
bbp	bruto binnenlands product
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten